

مقتدا و آمریکائیان در باتلاق عراق

مهرنوش کیان
۱۶ آوریل ۲۰۰۴

وضعیت در عراق همچنان رو به وخامت می رود و دامنه خشونت و هرج و مرج همه روزه گسترده ترمی شود. نیروهای اشغالگر به رهبری آمریکائیان نشان داده اند که اساسا یا به دلیل ماهیت خود نمی توانند و یا نمی خواهند با در پیش گرفتن سیاست های مناسب به برقراری صلح و دموکراسی در عراق کمک کنند. از طرف دیگر نیروهای حاضر در عراق نیز که بر علیه اشغال مبارزه می کنند به دلیل منافع خاص و یا دیدگاه های ایدئولوژیکی خود مکمل سیاست های آمریکائیان هستند. این روزها یکی از خبرسازان در عراق مقتدا ال صدر است.

مقتدا از جانب آمریکائیان متهم شده که در قتل آیت الله خوئی در سال گذشته دست داشته است. همچنین یک ماه پیش حکم دستگیری وی از جانب یک قاضی عراقی صادر گردید. دست داشتن نیروهای ال صدر در قتل خوئی از ابتدا روشن بود اما چرا آمریکائیان برای دستگیری صدر یک سال صبر کردند؟

روزنامه ال صباح، ارگان شورای حاکم بر عراق، چندی پیش نوشت که بر اساس قوانین تصویب شده توسط حکومت موقت در عراق "همه عراقی ها در برابر قانون یکسان بوده و از حق آزادی بیان دفاع خواهد شد." در ۲۸ مارس امسال روزنامه ال حوزه که توسط طرفداران ال صدر چاپ می گردید و حدودا ۱۰ هزار نفر خواننده داشت توسط پلیس عراق و به دنبال حکم صادره از طرف برمر(حاکم آمریکائی عراق) بسته شد. دلیل بستن روزنامه از طرف دفتر برمر، چاپ مقاله های تحریک آمیز بر علیه نیروهای آمریکائی و مؤلفین و دعوت از مردم عراق برای ادامه مقاومت اعلام گردید. ظاهرا آزادی بیان فقط در صورتی مجاز است که بر علیه حکومت حرفی زده نشود.

به دنبال تعطیل روزنامه تظاهرات آرامی توسط طرفداران ال صدر صورت گرفت و خیلی زود این اعتراضات به خشونت گرائید. همزمان با اعتراضات نیروهای صدر، ارتش دیگری به نام ال قادس(خشم) به رهبری هادی ال یمنی با نیروهای اسپانیائی مستقر در نجف و اطراف آن درگیری هائی ایجاد نمود. این ارتش نه برای مردم عراق و نه نیروهای اشغالگر تا قبل از این تاریخ شناخته شده نبود. بلافاصله بعد از این درگیری ها، نیروهای اشغالگر به ارتش ال مهدی،

نیروی نظامی ال صدر در بغداد و شهرهای دیگر حمله کردند. مصطفی ال یعقوبی دست راست صدر در نجف به جرم شرکت مستقیم در قتل خوئی توسط پلیس عراق دستگیر گردید. در ۶ آوریل صدر از مسجد خود در کوفه به دفترش در نجف رفت. علیرغم اختلافاتش با حوضه نجف فعلا تنها جای امن برای وی همین شهر است.

چرخش سیاست آمریکا در مورد صدر با اظهارات برمر مبنی بر اینکه صدر می خواهد قدرت را در جنوب غضب کند و خود حکومتی تشکیل بدهد آغاز گردید. رامزفلد در کنفرانس مطبوعاتی خود در هفته گذشته، صدر و نیروهای درگیر با آمریکائیان در فلوجا را مشت "باند تبهکاران، تروریست ها و جنایتکاران" خواند. عجیب این جاست که حتی خود آمریکائی ها بارها گفته اند که صدر نماینده اکثریت شیعیان نیست ولی با این حال با حرکت های خود او را بیشتر از آنچه که خود او می توانست مطرح کرده اند.

اما هدف آمریکائی ها چیست؟ آمریکا مداوما از انتقال قدرت در اول جولای امسال به حکومتی متشکل از نمایندگان مردم عراق سخن می گوید. اما بسیاری از صاحب نظران معتقدند آمریکا در واقع قصد خروج از عراق را ندارد. وجود هرج و مرج بهترین بهانه برای ادامه اشغال است. در عین حال خودخواهی و رفتار پرخاشجویانه و از بالای آمریکائی ها شنیدن نصایح دیگران برای اتخاذ روش زیرکانه تری را ناممکن کرده است.

حمید ال بیاتی سخنگوی شورای عالی انقلاب اسلامی عراق، به رهبری آیت الله سیستانی از رهبران پر نفوذ و میانه رو شیعه می باشد. لازم به تذکر است که این شورا نیز ارتش مسلح ۱۰ هزار نفره ای به نام ارتش ال بدر را تحت کنترل دارد. این ارتش سال گذشته با نیروهای صدر که می خواستند کنترل مالی برخی از اماکن مقدس شیعیان را به دست آورند درگیری هائی داشت. ال بیاتی می گوید: "من فکر می کنم آمریکائیان از شکست در فلوجا سرافکنده بودند. آنها دنبال یک هدف ضعیف می گشتند. اما این انتخاب خطرناک است. صدر نماینده بخش کوچکی از شیعیان است اما طرفداران او بیشتر در میان فقرا و بیکاران هستند. امروزه در عراق تعداد این دو گروه رو به افزایش است." ال بیاتی اضافه می کند: "آمریکائی ها به حرف ما گوش نمی کنند حتی وقتی به نفع شان حرف می زنیم. من مطمئنم ما می توانستیم جان بسیاری از عراقی ها و آمریکائی ها را نجات دهیم ولی شاید چون آمریکا ابر قدرت است فکر می کند که از همه بهتر مسائل را می فهمد." (ال اهرام، ۱۴-۸ آوریل ۲۰۰۴)

ظاهرا آمریکا واقعا از همه بهتر می فهمد. متهدین عراقی در این نقطه نظر تنها نیستند. به گزارش گاردین ۸ آوریل، برمر به مشاوره های، مشاور عالی رتبه انگلیس در عراق، سر جرمی گرین استاک کوچکترین وقعی نگذاشت. نادیده گرفتن تجربه انگلیسی ها در کلنی سابق خود و رابطه طولانی آنان با مسلمانان منطقه احتمالا به ضرر آمریکا تمام خواهد شد.

دلیل دیگر حمله به صدر و پیروانش، ترس آمریکا از اتحاد نیروهای متنوعی که بر علیه اشغال مبارزه می کنند می باشد. بنا بر هفته نامه ال اهرام، اخیرا نیروهای سنی مستقر در فلوجا با نیروهای صدر در بغداد ارتباطاتی برقرار کرده اند. البته صدر همواره اعلام کرده که خواهان جمهوری اسلامی عراق به رهبری شیعیان است، اما در عین حال از وحدت نیروهای اسلام بر علیه اشغالگران نیز حمایت می کند. او در حال حاضر تلاش دارد حول محور "ناسیونالیسم عرب، اسلام سیاسی و حرکت انتفاده گونه" در میان نیروهای مختلف وحدت ایجاد کند.

درگیری های اخیر چندین پیامد داشته است. اول اینکه به رابطه ظاهرا صلح آمیز میان نیروهای شیعه و اشغالگران پایان بخشید. آیت الله سیستانی با اینکه از صدر دفاع نکرده است اما عملکرد نیروهای آمریکائی را نیز مورد انتقاد قرار داده و در برخورد به تجمع بیش از ۲۵ هزار سرباز در اطراف نجف به آنان هشدار داده که "نجف خط قرمز" است. شاید بهتر بود برمر رابطه با شیعیان را به دوستان انگلیسی خود می سپارد!

دوم اینکه بار دیگر نشان داده شد که آمریکا فقط می تواند بر روی نیروهای موجود خود حساب کند. نیروهای خارجی(لهستانی و اوکرائینی) در واقع پس از اولین درگیری ها عنان اختیار دو شهر کوفه و کربلا را به دست نیروهای صدر دادند. همچنین در صدر سیتی پس از اینکه نیروهای صدر چند پاسگاه را اشغال کردند، نیروهای پلیس بلافاصله از صحنه خارج شدند. یکی از پلیس ها گفت که حاضر نیست به مردم به خاطر نیروهای آمریکائی شلیک کند. رامز فلد در مصاحبه خود اعلام کرد که مرخصی همه نیروهای آمریکائی را لغو کرده و مجددا خواستار افزایش بودجه برای تامین نیروی اشغال در عراق گردید.

حل مسئله صدر برای آمریکائیان ساده نخواهد بود. آنان با بستن همه درهای "خروج آبرومندانه" فقط راه حل نظامی که می تواند به هر چه رادیکال تر شدن شیعیان بیانجامد را باقی گذاشته اند. بی علت نیست که آمریکا حتی پادرمیانی ایران برای کنترل دست پرورده خود را "قدیمی مثبت از جانب همسایگان عراق برای ایجاد ثبات" می نامد.